

Podmienky súladu národného projektu s princípmi desegregácie, degetoizácie a destigmatizácie

V operačnom programe Ľudské zdroje (ďalej len „OP ĽZ“) je uvedené „Zlé životné podmienky v segregovaných rómskych osadách a v lokalitách s vysokou koncentráciou MRK, aj nízke zdravotné povedomie a nedostatok hygieny majú vplyv na výskyt infekčných ochorení ako hepatitída, bacilárna dyzentéria, infekcií dýchacích ciest a chorôb ako svrab a pedikulóza. V rómskych komunitách absentujú vedomosti o ochrane zdravia, reprodukčnom zdraví, sexuálnom správaní, opatere detí, osobnej hygiene. S cieľom zlepšiť dostupnosť zdravotnej starostlivosti, prispieť k zvýšeniu informovanosti a zdravotného povedomia najmä obyvateľov MRK boli realizované viaceré pilotné projekty, ktoré sa stali východiskom pre nastavenie Programu podpory zdravia znevýhodnených komunít na Slovensku na roky 2007–2015. Nízky počet komunitných pracovníkov v oblasti zdravia, absencia štandardizovaných výkonov ich činností a diskontinuita programu patria medzi hlavné problémy v dôsledku, ktorých nebol z hľadiska plnenia cieľov programu zaznamenaný viditeľný progres.“

Jedným z očakávaných výsledkov špecifického cieľa č. 5.1.3 OP ĽZ je „zvýšená miera informovanosti obyvateľov MRK v oblasti zdravotnej starostlivosti a prevencie prostredníctvom osvetových programov, informačných aktivít, kampaní a zvýšená miera povedomia v oblasti zdravotnej starostlivosti obyvateľov MRK.“

Stratégia Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020 identifikuje globálny cieľ pre oblasť zdravia „Podporiť prístup k zdravotnej starostlivosti a verejnému zdraviu, vrátane preventívnej zdravotnej starostlivosti a zdravotníckej osvetu. Znížiť rozdiel v zdravotnom stave medzi Rómami a väčšinou populáciou.“ Jedným z jej čiastkových cieľov je „Stabilizovať, optimalizovať a rozšíriť sieť komunitných pracovníkov v oblasti zdravotnej výchovy a vytvárať podmienky pre zamestnávanie Rómov a zároveň realizovať a vyhodnotiť pilotný projekt komunitných pracovníkov v oblasti zdravotnej výchovy do nemocničných zariadení, s cieľom pripravovať pacientov a pacientky z MRK, hlavne na gynekologicko-pôrodných a pediatrických oddeleniach na pobyt v zdravotníckom zariadení, komunikáciu so zdravotným personálom, ako aj s ostatnými pacientami, resp. návštevníkmi.“

OP ĽZ sa zameriava na tri dimenzie začlenenia. Sú to princípy **DESEGREGÁCIE, DEGETOIZÁCIE A DESTIGMATIZÁCIE** (ďalej len „3D“) definované v **Metodickom výklade¹ pre efektívne uplatňovanie princípov desegregácie, degetoizácie a destigmatizácie**. Metodický výklad svojim obsahovým zameraním vychádza z návrhu **Metodického pokynu k využívaniu Európskych štrukturálnych a investičných fondov na riešenie segregácie vo vzdelávaní a rezidenčnej segregácie²** a z vnútroštátneho strategického rámca pre integráciu Rómov do roku 2020. Metodický výklad sa taktiež opiera o odporúčania uvedené v **Príručke pre zlepšenie životných podmienok Rómov na miestnej úrovni³**.

Princípy 3D sú prepojené pojmy, ktoré sa navzájom aj posilňujú. Uplatňovanie princípov 3D je považované za jeden z nástrojov dosiahnutia sociálno-ekonomickej integrácie MRK. Priama súvislosť princípov 3D vytvára štruktúru **jedného vylučovacieho kritéria**, ktoré sa **povinne posudzuje** ako súčasť procesu administratívneho overovania žiadosti o nenávratný finančný príspevok.

Základné kritérium:

Pri vyhodnotení splnenia kritéria 3D budú akceptovateľné projekty, len ak výrazne znížia sociálnu vylúčenosť v jednej z uvedených troch oblastí, a zároveň nezhoršujú vylúčenosť v ostatných dvoch. V praxi to znamená, že žiadateľ musí popísať, že projekt výrazne zlepší situáciu minimálne v jednej z troch oblastí a zároveň vykázať nezhoršenie situácie v ostatných.

¹ ÚSVRK, Metodický výklad pre efektívne uplatňovanie princípov desegregácie, degetoizácie a destigmatizácie dostupný na https://www.minv.sk/swift_data/source/romovia/publikacie/metodicky-vyklad.pdf

² Guidance Note on the use of European Structural and Investment Funds in tackling educational and spatial segregation, EGESIF_15-0024- 00

³ Svetová Banka, Európska Komisia : Príručka pre zlepšenie životných podmienok Rómov na miestnej úrovni, 2015

Pre splnenie podmienky súladu projektu s princípmi 3D je žiadateľ v ŽoNFP (časť 7 formulára ŽoNFP) povinný popísať:

- a) **ako zrealizované aktivity projektu prispievajú k desegregácii, degetoizácii a destigmatizácii príslušníkov MRK, konkrétne:**
- Ako projekt svojimi aktivitami pomôže znížiť alebo minimálne nezvýšiť fyzickú segregáciu, resp. ako projekt pomôže znížiť alebo minimálne nezvýšiť inštitucionálnu segregáciu.
 - Ako projekt zníži alebo minimálne nezvýši stigmatizáciu a ako sa výrazne zmení kvalita života cieľovej skupiny v jednej z hlavných oblastí sociálnych stigiem MRK na Slovensku spustením projektu alebo ako sa výrazne zmení lokálna verejná mienka majority ohľadom Rómov prostredníctvom projektu. Ak uvedené nie je možné preukázať, žiadateľ potvrdí, že projekt nezvyšuje sociálnu stigmatizáciu klientov.,
 - Ako projekt zníži alebo minimálne nezvýši getoizáciu MRK s preukázaním nových foriem prepájania MRK s ostatnými časťami obce. Akceptovateľné sú aj parciálne popisy pozitívnych zmien, zamerané na vplyv projektu na vylepšenie životných podmienok atď. Ak zníženie getoizácie nie je dokázateľné alebo aplikovateľné, žiadateľ potvrdí, že projekt nezvyšuje getoizáciu komunity.

Odporúčame žiadateľovi uviesť v tejto časti konkrétne a reálne prínosy pre príslušníkov MRK (t.j. vyhnúť sa citovaniu rôznych príručiek a literatúry).

- b) **aké ďalšie aktivity prispievajúce k 3D** plánuje realizovať (napr. organizovanie informačných stretnutí, osvetových aktivít pre širokú verejnosť o prínose aktivít projektu k zlepšeniu životov príslušníkov MRK, ale aj všetkých obyvateľov a pod.);
- c) **aké prijme opatrenia na zabezpečenie udržateľnosti výstupov aktivít projektu** a ich následné využitie. Plánované opatrenia musia byť konkrétne, vrátane ich stručného popisu.

Odporúčame žiadateľovi vypracovať popis súladu projektu s princípmi 3D v ŽoNFP (časť 7 formulára ŽoNFP) v kontexte tejto prílohy čo do obsahu a rozsahu tak, aby nevznikli pochybnosti o tom, že projekt je v súlade s princípmi 3D.